

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERADT NYASTE
SÖNDAGSMAGASIN.

N:o 51.) Utkommer hvarje Söndag. Göteborg den 19 December 1852. Pris för år: 4 Rdr Bco. VI årgången

STEN STURE D. Y.

Sturarne*).

(Forts. fr. N:o 50).

Sten Sture d. y.

var ännu helt ung — icke heller hans födelseår känner man — och nyss förmäld med sin lika ädla maka Christina Gyllenstjerna, då hans fader afled. Den sonen oinskränkt tillgifna allmogen ville icke veta af någon annan riksföreståndare än honom, som redan under den strängare faderns styrelse fällde förböner för de olyckliga, de brottsliga, och som aktade allmogens bästa såsom sitt högsta mål, så att dess frihet betryggades, dess välmåga befrämjades och handel och näringar genom visa förordningar vunno tillväxt och säkerhet. Men emot honom reste sig mängden af Sveriges stolta adel, som trodde sin rätt förnärmad, då den icke så obehindradt fick råda öfver bondens blod och egendom. Då bönderna, enige i sin kärlek och fasta vid sin vilja, reste sig för "unge herr Sten", måste likväl adeln vika och erkänna honom såsom riksföreståndare den 23 Juli 1512 (han hade förut varit Svea rikets råd, höfvitsman på Nyköpings slott, riddare och höfvitsman i Stockholm). Fäderneslandets ställning var då i sanning betänklig. Riksföreståndarens fiender inom riket, anförde af den stormodige erkebiskop Gustaf Trolle, hvilken Stures ädla försonlighet icke förmått blidka, sammanspunno anslag med en utländsk ovän, Christian II. Tvänne gånger, vid Dufvenäs och Brännkyrka, besegrade riksföreståndaren danskarna. Men Christian rustade sig till ett tredje afgörande fälttåg. En här af krigare från de flesta europeiska länder församlades, och ryktbara anförare ingingo i Christiens tjänst. Hans lysande här, den fruktansvärdaste som dittills besökt Sveriges rike, drog i Januari månad 1520 öfver de tillfrusna sjöarna och kärren till Westergötland. Sture hade i Småland vunnit några fördelar, men fiendens hufvudhär ryckte fram på sjön Åsunden vid Bogesund. Der mötte dem riksföreståndaren i spetsen för 10,000 bönder. Han, den siste riddaren, den ädlaste, på en gång ridderlig i sina seder, i sin tro på riddersmanna-ära och riddare-ord, i stridens vilda tapperhet som i fridens milda värf, var omgifven af de redlige dannemännen, hvilka för en sådan adelsman gerna gingo till strids. Han uppställde och ordnade sina trogna, sedan han betryggat deras ställning genom att upphugga isen på båda flyglarna, och främst i spetsen tog han sin plats på sin goda stridshäst, en ljus springare, inöfvad att i

*) Or ramiljeboken.

slagtningen bitas och slåss. Men förräderiet, som så ofta gjort Sveriges olycka, der fiendens svärd intet förmått, fällde också Sten Sture. En af hans tjenare gick öfver till fienden och visade dem hvar den ädle terren satt på sin ljusa häst. Befälhafvaren lät då genast framföra några fältstycken, hvilka riktades mot honom. Kulan af det tredje skottet studsade mot isen och genombrade honom och hans häst. Hans bestörta vänner drogo honom fram undan hästen och förde honom bort från valplatsen. Tvänne gånger slog bönderna fienden tillbaka, men då ingen fanns, som kunde intaga den älskades plats, och saknaden af hans närvaro öfverallt medförde nedslagenhet och förvirring, voko de och förskingrades. Då den döende riksföreståndaren på en släde fördes genom Tiveden, anordnade han ännu bland klyftorna och i skogen huru försvarsanstalter skulle vidtagas. På vägen till hufvudstaden ute på den tillfrusna Mälarens is, icke långt från Strengnäs, uppgaf han sin rena fosterländska anda den 12 Februari. Då hans lifstråd brast, var också Sveriges frihet bruten.

Björnjagt i hålorna i Nord-Amerikas vestliga berg.

(Forts. fr. N:o 50).

Indianen svarade icke ett ord, men Werner aflade sin bössa och sitt kruthorn, afdrog de ännu våta och tunga skinnyxorna, för att icke hindras i sina rörelser, och liksom förut, pressande armbågar och knän mot sidoväggarne i hålan, sväfvade han öfver det mörka svalget och uppuddade efter få minuter andra sidan; men förgäflves försökte han att bringa björnens tungrodda lekamen åt sidan och skaffa sig rum; orörligt låg vidundret der, ännu i döden förfärligt för sina mördare.

Med all den kraft, som naturen förlänat honom och dödsångsten stegrade, gjorde han nu ett sista försök med högra armen, emedan han icke vågade borttaga den venstra från klippan, af fruktan att förlora sin stödjepunkt; i detsamma halkade hans fot på en af de utstående droppstensspetsarne; saknande stöd, följde kroppen efter, och ofelbart skulle han hafva störtat i afgrunden, hade han icke i rättan tid med begge händer fattat tag i klippan och fasthållit sig vid kanten af djupet.

Detta gaf honom likväl ringa tröst och tycktes blott några minuter fördröja det vissa fallet; ty länge hade han icke kunnat hålla ut i denna ställning, då hans krafter

redan voro medtagne af hunger och ansträngning. Men Tessakeh, som med snabb blick öfversåg faran, tillropade honom, att blott hålla sig uppe ett par minuter till, så hoppades han ännu kunna rädda honom. Han satte ljust varsamt på marken, vid kanten af klyftan, att det icke måtte utsläckas och begrafva dem i fullkomligt mörker, samt började öfvergången. Men varnad af Werners missöde, verkställde han den baklänges och lyckades inpressa båda benen mellan björnens sida och stenväggen. Dymedelst var han åtminstone säker för att störta baklänges, och bemödade sig nu med förtvillans kraft, att intvinga sin kropp, som var vida smidigare och smärtare än Tyskens, i det tränga mellanrummet, vid sidan af björnen.

Gången var fruktansvärdt trång och den döda besten stor och tjock. Likväl lyckades han, efter en minut af öfvermenschlig ansträngning, och snart befann han sig på andra sidan af det fällda djuret. Men nu hade han nästan lika svårt att röra björnen från stället och släpa honom efter sig, ty han fick icke ett ögonblicks tid att hvila ut, såvida han ville rädda sin följeslagare. Dock kommo honom de utstående droppstenarne ganska väl till pass; han satte fötterna deremot och lyckades på detta sätt draga det tunga djuret till sig.

Svelten flöt i strömmar på hans kropp, och han höll just inne ett ögonblick för att hemta andan, då Werners svaga stämma nådde hans öra, med den bestämda försäkran, att han icke kunde hålla ut en half minut till.

"Mod, mod," ropade Tessakeh, "djuret låter släpa sig undan, och min broder skall inom kort kunna andas fritt, — mod!" och med förnyade krafter försökte han att rocka kolossen från stället. Den gaf något efter, — ännu en gång gaf den efter — och nu drog han, efter en ny andehemning, den fällda fiendens liflösa kropp väl en hel fot in i gången. Med blixtns snabbhet pressade han sig åter förbi liket, och grep med högra handen Werner om handlofven.

"Svinga dig då upp ett stycke, åtminstone så högt, att jag kan få tag i din gördel," ropade han till honom. Men Werner var icke i stånd dertill, utan stönade blott: "Jag förmår icke mer — jag släpper tag."

Hans krafter voro uttömda — och Tessakeh såg det. Han förspilde därför ingen vidare tid med ord, utan släppte den hvitets arm, skar med snabb hand en öppning i björnens hud, i hvilken han instack venstra handen, för att hafva säkrare håll, böj-

de sig derpå ned och fattade med den andra i Werners gördel. Denne kände icke förr sina redan stelrande armar underlätta de af den kraftiga hjälpen, än han ansträngde sina muskler till ett sista försök; — han lyfte sig upp, och låg snart, understödd af Indianen, med öfre kroppen på branten af gången.

Längre kunde han icke komma, ty björnens lik tillspärrade ännu alltjemt ingången; men i denna ställning kunde han åtminstone hvila ut och behöfde icke mer befara att falla i svalget. Under tiden fortsatte Tessakeh sina försök att släpa björnen undan till ett rymligare ställe.

Äntligen lyckades det honom, och Werner svingade sig nu riktigt upp. Men begge männen voro nu utmattade intill döden; särdeles låg Tysken, som icke blott var skakad af kroppslig ansträngning, utan äfven af själaängest, öfver en half timma nästan alldeles sanslös på marken.

Tessakeh, som icke behöfde så lång tid till hvila, hemtade sig först, och sökande att upplifva sin kamrat, varnade han honom att icke för länge öfverlemna sig åt känslan af sin utmattning.

"Vår väg är lång och besvärlig," sade han, "och min broder skall icke länge utihärda den gnagande hungern, — ty han vill väl icke äta köttet rått? Der uppe flammar en eld, och ett mjukt läger inbjuder oss till hvila och vederqvickelse. Här är luften fuktig och vi skola inom kort vara omgifne af mörker; — våra ljus äro nedbrända."

Werner, som sjelf insåg huru liten tid de hade att förlora, såframt de icke ville leta sig väg i fullkomligt mörker, och med rysning tänkte på den vattenfyllda delen af hålan, bemannade sig nu, och med förenade ansträngningar, hvarvid Werner sköt på och Tessakeh drog, bragte de den tunga köttmassan längre fram i gången till ett ställe, som på en kort sträcka vidgade sig så pass mycket i höjden, att de kunde sitta upprätt.

Här lemnade Indianen den hvite, som var mer i behof af hvila än han sjelf, och kröp tillbaka till klyftan, för att från andra sidan hemta Werners kläder, jemte studsaren och ljusen. De senare voro nästan nedbrända, men han hade redan från början gömt ett kort stycke, som skulle tjena till reserv, samt återvände nu, för att bistå Werner vid det svåra göromålet, att fortskaffa björnens tungrodda kropp i den trånga gången.

Werner föreslog nu att draga huden af honom, och endast medföra denna, jemte lår- och sidostyckena, upp i dagsljuset; men

hårom ville Tessakeh icke höra talas, utan påstod, icke så alldeles utan skäl, att det, i anseende till det trånga utrymmet, erfordrades längre tid att aftaga huden och stycka björnen här nere, än att fortskaffa honom till hålans utgå.

"Men huru vilja vi sedan få honom upp?" invände Werner.

"Min hvite broder skall få se, huru lätt vi skola bringa vårt byte i säkerhet, och han skall säga: Tessakeh hade rätt!" svarade Indianen, och utan att vidare förspilla tiden med öfverläggningar, gingo de raskt till verket, sedan Werner först påtagit sina skinbyxor.

Långsamt, mycket långsamt ryckte de framåt. Dock uppnådde de nu den något rymligare delen af hålan, och snart befunno de sig, utan att hafva vexlat ett ord, på det stället, der vattnet vidtog, genom hvilket de först måste passera, innan de kunde få se dagsljuset.

Hittills hade deras vaxljus troget hållit ut; men nu var det nedbrändt, fladdrade ännu en gång klart upp, och — släcktes. Tjockt mörker omgaf jägarne, och under ett par minuter voro de båda förstummade. Äntligen bröt Werner tystnaden och sade: "Det är godt! Vi hade i alla fall måst kvarlema ljuset, ty min broder har icke tre händer, så att han kunnat släpa på björnen med de två och hålla ljusstumpen med den tredje; — låtom oss återtaga vårt arbete."

"Men för d--n, Tessakeh! Det är sannerligen ingen småsak, att krypa in i det hemska, vattenfyllda hålet här, och det i fullkomligt mörker," svarade den något modfärdige Tysken.

"Öfverlade min broder, innan han fattade i klippkanten, då han höll på att nedfalla i klyftan?" frågade Indianen.

"Öfverlade? då var det vacker tid till öfverläggning!" svarade Werner skrattande; "hvad annat hade jag kunnat göra?"

"Och hvad annat kan min broder här göra, än gå på? Mitt öra är öppet och vill lyssna till den hvite mannens ord."

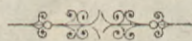
"Du har rätt, Tessakeh," sade Werner något skamflat, — "nu, som alltid; men på det du må se, att jag vill godtgöra min dumhet, så lät mig gå förut — så — här står min bössa — stöt icke till den, då du går förbi — jag skall sedan hemta den; men nu måste vi taga oss i akt, att vi icke förfela vår väg."

"Gången är rak och har inga sidogrenar," svarade Indianen; "min broder får icke rum till afvikning från rätta kosan, och snart skall den smärta mannens värmande eld stråla emot oss."

Werner hade krupit förut, och drog, med Tessakeh's tillhjelp, björnen i vattnet.

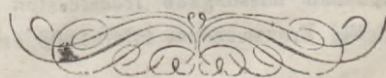
Mörk, korpsvart natt omgaf de begge männen, och deras belägenhet — i den trånga, icke fullt två fot höga gången, till en tredjedel fylld med vatten — var ingenting mindre än afundsvärd; men begges hjertan hade blifvit stålsatta i de fria skogarne under oupphörliga faror och försäkelser, och utan en suck fortsatte de långsamt men säkert sin väg.

(Forts.)

Faderskärlek.

Under de fordna krigen i Nordamerika, blef en gång en engelsk kapten till fångtagen af Indianerna, samt bortförd till deras hy, för att allivas på det hos dem brukliga, barbariska sätt. Han blef bunden vid en påle, och var på väg att lida de rysligaste marter, då en gammal Indian, af högt anseende inom stammen, störtade upp och undryckte honom döden dy-medelst att han tog honom till slaf. Kaptenen blef menskligt behandlad, och hans trældom var draglig. Efter halftannat år, kommo Indianerna åter i konflikt med Engelmännen. Den gamle mannen tog kaptenen upp på en höjd, och vände sig till honom med följande ord: "Min vän! ni ser era landsmän komma, för att anfälla oss. Ni har lefvat hos mig ett och ett halft år. Ni kom till mig alldeles okunnig; men jag har gjort en man af er. Jag har lärt er bygga kanoter, döda bäfrar, jaga och skalpera era fiender. Är ni icke mig förbundnen?" Kaptenen förklarade sin tacksamhet, hvarpå Indianen frågade: "Har ni någon far?" — "Ja, jag hoppas han lefver ännu," svarade kaptenen. — "Stackars man! det gör mig ondt om honom. Vet, jag var också en gång far! min son föll vid min sida, föll ärofullt, betäckt med sår. Men jag hämnades hans död; jag skalperade och dödade hans fiende." Efter en paus, fortfor han: "Se denna sol! med hvilken klarhet lyser hon icke för er! Sedan den dagen, har ett moln förmörkat all dess glans för mina ögon. Se detta träd, som blomstrar så herrligt för er! För mig har det förlorat all sin skönhet. — gå — återvänd till er far. Låt solep skina för honom i all sin glans, och träden blomstra för honom i hela sin skönhet."

Generalkapten Castannos, hertig af Baylen.

Don Francisco Xavier de Castannos, hertig af Baylen.

Kort tid efter Wellingtons död, förlorade äfven Spanien sin störste fältherre i nyare tider, hvilken en gång opererat i samverkan med den förre. Don Francisco Xavier de Castannos, generalkapten och hertig af Baylen, var son af en fältkommissarie och föddes den 22 April 1756 i Madrid. Ännu ganska ung, begaf han sig med sin sväger, den berömde O'Reilly, som då var general, till Preussen, för att i Fredrik den stores skola studera krigskonsten. Med stor utmärkelse tjänade han, 1794, som öfverste, och blef svårt sårad. År 1798 blef han generallöjtnant, men förvistes straxt derpå, jemte flera andra officerare, från Madrid, emedan han misshagade fredsfursten Godoy. Vid Fransmännens infall 1808, erbjöd

Fredrik Ludvig Jahn.

han, straxt efter folkresningen mot Napoleon och hans bröder Josef, juntan i Sevilla sin tjänst, erhöill öfverbefälet öfver en armekår på gränsen af Andalusien, der general Dupont hade för afsigt att framrycka, slog denne, med 9000 man linietruupper och 30000 frivillige, i det minnesvärda slaget vid Baylen, den 20 April 1808, och inneslöt honom så fast, att han nödgades gifva sig fången, med 17,000 man, sedan han i sjelfva bataljen förlorat öfver 3000. Detta nederlag, det första svåra slag, som träffade Napoleons landtmakt, medförde de viktigaste följder, — befriandet af Andalusien, den rikaste provinsen i Spanien, och kort derpå utrymmandet af sjelfva Madrid. Väl förlorade Castannos, i December samma år, slaget vid Tudela, men det är hans förtjenst, att, genom skickliga operationer och stort mod, förträffligt hafva arbetat Engelsmännen i hand, och, i samverkan med desse, förskaffat sitt fädernesland friheten. Sina militäriska talenter ådagalade han särdeles i slaget vid Vittoria, hvars lyckliga utgång till en del kan tillskrifvas hans och hans Spaniorers tapperhet. Efter Ferdinands återkomst, blef Castannos generalkapten i Catalonien, kommanderade 1815 den till infall i Frankrike bestämda spanska arméén af 70,000 man, men nedlade befälet 1816, varande då öfver 60 år gammal. De sista åren af sin lefnad tillbragte han, ända till 96 års ålder och i fullkomlig besittning af alla sina själsförmögenheter, i lugn och stillhet, och hans den 20 September inträffade död väckte deltagande hos hela nationen, som med stolthet ärade honom som sin hjelte. Det sades om honom, att "han lefde som en hjelte, och dog som ett helgon." Till följe af sin obegränsade välgörenhet, dog Castannos fattig.

Regeringen beslöt åt honom en praktfull likbegängelse på statens bekostnad, och drottning Isabella följde processionen till kyrkan Atocha.

Ur min dagbok.

AF GERSTAECKER.

— Öarne och de synliga refven i Torres-sundet erbjuda föga eller intel intressant. Här och der en liten med låga buskar bevuxen punkt, omgifven af vidsträckta korallref, som stundom öfversvämmas af det ljusgröna hafsvattnel, stundom åter blicka upp ur hafvet i all sin kalhet. Sålunda hade vi till venster om oss Arthurs-örne, framför oss de trenne små Hannibals-örne, och till venster de flacka, med buskar öfvervuxne "Boydong Kays" samt det der bakom liggande "Bushy Island."

Provisionshålan på Boobyön i Torres-sund.

Postinrättningen på Boobyön i Torres-sund.

Rakt framför oss lågo Cairncross-örarne. Vi funno här en god ankarplats för natten, hade också hoppats att tidigt på eftermiddagen uppnå stranden, för att gå i land, men vinden slumrade in och solen gick ned, innan vi kunde kasta ankar. Det var redan mörkt, då vi fastgjorde seglen. Icke desto mindre beslöte styrman Köhler och jag att fara i land, för att undersöka, hvad der egentligen kunde finnas för godt på ön; båten nedfirades, och vi rodde emot den knappt en engelsk mil aflägsna stranden.

På afstånd och vid månens bleka sken såg den lilla ön pittoresk nog ut. Det täta, mörkgröna buskverket, omgifvet af den hvita sand- och korallstranden; den der öfver utspända himlen, med sin underliga färg; den sakta böljande sjön, på hvilken vi tåskt sköto fram; de mörkröda eldarna på Australiens fasta land, som utgjorde bakgrunden; — allt detta, jemte scenens nyhet och ödslighet, gjorde på mig ett eget, men välgörande intryck. Men verkligheten lemnade mig ingen tid, att hängifva mig åt drömmar och fantasier. Tätt framför oss reste sig en brant sandbank ur vattnet, som här syntes djupt nog för landning. Mot denna bank framsköt båten och straxt derpå gräde sig stäfvan in i den hvita snäck-sanden.

Styrmannen hade hufvudsakligen gått land, för att söka snäckor, men jag fann mig mera intresserad af att undersöka busk- och trädslagen på ön, och banade mig därför väg genom de med tusentals slingerplantor genomvuxna snären. Huj, hur det kvittrade och pep och surrade! Tusentals fålar bebodde träden och buskarne, och öfverallt yrde de fram från de olika ställen, der de ämnat taga plats öfver natten, uppskrämde af den rysliga anblicken af min person, samt sökte sig säkrare och lugnare sofställen. På andra sidan af ön skriade ett par vattenfåglar, sannolikt ett slags tranor, med vilda, besynnerliga läten, och hela stället tycktes hvimla af dufvor. Naturligtvis hade jag medtagit min hössa, för den händelse, att jag möjligen kunde stöta på några vildar, som hade kommit öfver till det närbelägna fastlandet. Något sådant inträffade väl ej, men icke heller fick jag håll på något vildt, emedan buskaschet var allt för tätt och mörkt.

Sedan jag en half timmas tid ensam spatserat omkring i snären, och till komplett evidens börjat inse, att jag här icke kunde uträtta annat, än få mina kläder sönderrisne af grenarne, banade jag mig väg tillbaka till stranden, hvarunder jag med min jagtknif afskar några qvistar af

så många olika slags buskar, jag kunde komma öfver, för att nästa morgon undersöka dem vid dagsljuset. Styrmannen sökte, som sagdt är, efter musslor på stranden, och äfven jag bemödade mig nu att finna några; men det var allt för mörkt. Blott ett och annat smått, som man i förbigående kunde rafs till sig, tog jag med; och då det under tiden hade blifvit temligen sent, så begåfvo vi oss begge tillbaka till vårt flytande hem. Morgonen derpå ämnade vi bryta upp så tilltida som möjligt, för att i god tid hinna till vår nästa ankarplats, en temligen stor ö.

Men "människan spår, och Gud rår," — ett gammalt godt ordspråk. Nästa morgon var vinden visserligen något svag, men icke desto mindre lossade man seglen i första gryningen, då brisen med hvarje ögonblick kunde friska upp, och folket gick att lyfta ankar, — ett arbete, som borde fordra en half timmas tid, då vi, på 15 famnars vatten hade utsläppt 50 famnars kettling. I början gick saken bra nog, och kettlingen inhalades lätt och ledigt, — men plötsligen tog det emot. En af ankarklorna måste hafva hakat fast i ett korallref, och nu gällde det att med våld bryta den lös. Med alla krafter gingo vi till verket; men efter en god stunds arbete, och dertill ett äkta arbete, med yttersta ansträngning af alla våra krafter, hade vi icke halat in mer än en eller två fot af kedjan. Äntligen gaf den något med sig, dock helt obetydligt, och nu kom frukosttimman, då vi, efter hvad vi hade hoppats borde hafva tillryggelagt ett litet vackert antal mil. Efter frukosten, gingo vi åter på med nya krafter. Ingen man fanns om bord, som icke hängde med i ankarspelet icke ens kaptenen undantagen, lika litet som jag naturligtvis; men vid kl. 9 hade vi icke ens fått in så mycket som tvenne famnar.

För öfrigt kunde ankaret numera icke sitta fast bak någon klippspets; det var lyftadt, kettlingen hängde rätt upp och ner — och vi drefvo. Visserligen var farvattnet på detta ställe temligen bredt, och just ingen öfverhängande fara att frukta. Dock är det alltid vådligt för en seglare, att råka i drift mellan dessa bankar och ref, af hvilka endast få blifvit ordentligt undersökte; vi förnyade därför våra ansträngningar att få upp ankaret, som vi tyckte nu borde komma. — Men det kom icke, ock det var nu utom allt tvifvel, att det hade fattat tag i något, som det hade bästa vilja att bringa med sig upp. Hvad var nu att göra? Att lemna ankaret och 15 famnars kettling i sticket gick icke ger-

na an, och drifva fingo vi icke heller. Alltså ett sista försök: det lilla vi med oändligt arbete hade vunnit — de par tre eröfrade famnarne — uppoffrades ånyo, och ankaret släpptes tvärt, för att genom den plötsliga ryckningen möjligen blifva befriadt från den vidhängande bördan, ehvad nu denna också kunde vara. Hela skeppet skakades vid den starka stöten, men intet resultat erhöles deraf och arbetet började på nytt. Tum för tum tvingade vi den förfärliga tyngden uppåt, under det kaptenen lät kasta ett annat ankare, för att emellertid hindra oss från att drifva. Timma efter timma förlöt, och mången gång var det som hade den envisa piessen fast beslutat, att icke vidare gifva med sig en enda linie.

Men hvem kunde också veta, hvad som satt fast på ankaret? och hade det också varit en illparig delfin, med hela sin familj (vi började för öfrigt tro, att det möjligen kunde vara ett annat ankare, med sin kettling), — i dagen skulle den. Slutligen började det obekanta monstret komma uppåt, — men långsamt, ytterst långsamt; och först omkring kl. 11 fingo vi första skymten af det ur djupet upphemtade, hemlighetsfulla tinget. Jag började tro mig slutligen hafva rätt i min gissning på en delfin, ty man kunde, i det gröna vattnet, skymta något hvitt, som möjligen kunde vara hennes skägg, — och åter, och åter arbetade vi på uppståndelsens verk.

Och hvad var slutligen resultatet af vårt storartade fiske?, — ett kolossalt mussleskal, så hårdt, att vi till och med med en tung jernslägga icke kunde slå af ett enda stycke, och så fast inkiladt mellan ankarstången och dess ena klo, att vi icke visste, hur vi skulle få det ut. Äntligen, efter mångfaldiga försök, slogs ett tåg kring den fria ankarklon; mussleblocket hängde i den andra; tåget fästades vid relingen, och kettlingen utsläpptes ungefär en famn. Härigenom fick den tunga stenmassan öfvervignen, ankaret slog om, och beledsagad af ett från innersta hjerta gående hurrarop och de uppriktigaste välsignelser, störtade den till en mussleklump förvandlade delfinen tillbaka i djupet. Hvad också våra förra åsichter varit om den samma, vi voro nu vid allt för godt lynne, för att önska den något ondt.

Brisen, som på morgonen varit temligen god, var nu helt dufven, och då det om eftermiddagen icke är så alldeles säkert att segla i dessa farvatten, i anseende till det snart inbrytande mörkret, så beslöt kaptenen ligga quar här till nästa morgon, så mycket mera, som vi innan denna da-

gens afton icke skulle kunnat hinna någon ankarplats, åtminstone ingen säker.

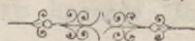
Mig var detta naturligtvis så mycket kärare, ty vi fingo nu tid att ännu en gång gå i land och bese ön vid dagsljuset. Jemte styrmannen (ty kaptenen ville icke lemna skeppet) och fyra matreser, gick jag i land, och dit anlände, spridde vi oss åt alla håll, för att söka musslor, af hvilka vilikväl funno vida färre, än vi hoppats, ja till och med väntat.

Cairncross-öarne utgöras af tvenne små öland, det ena knappast innehållande ett ploglandsrymd, det andra halfannan engelsk mil i omkrets, och kanske mindre. Det är rena korallöar, med snäcksand och en tunn betäckning af jord, uppkommen genom rutnade vegetabilier. Ehuru belägne under en så hög breddgrad, äro de knappast betäckte af någon tropisk vegetation, om man icke som sådan vill anse ett magnolie-artadt träd, som bär en plummonlik frukt. Denna liknar, till skapnad och storlek, fulkomligt våra ärliga, sviskonplummon (du gode Gud, nu äro de mogna, och jag får icke smaka den!); men den är torrare, om också lika söt, samt närmar sig i smaken mera till dadeln. Trädet sjelf är dock ingalunda någon palm-art, utan har i sin löfbelädnad, och till och med i formen och den inre färgen, mycken likhet med den amerikanska magnolian. Detta var den enda, åtminstone vid denna årstid förekommande frukt, vi funno. Dock erbjöd ön något annat, i verkligen otrolig mängd: ett slags undersköna, hvita dufvor, med svarta streck och fläckar på fjädrarne och här och der en liten anstrykning af gult, liksom hos kakaduen. De bygga sina nästen på det enklaste och skenbart oskickligaste sätt, blott af några öfver hvarandra lagda pinnar, så att man nedifrån kan se, huruvida der finnas ungar eller ägg. Men troligen förfara de på detta sätt för den starka värmens skull, och på det att ungarne icke mätte sakna frisk luft.

Jag sköt en mängd af dessa dufvor, och fann deras kött ytterst välsmakande.

Besynnerligt nog, kan man på ön icke finna en enda droppe friskt, sött vatten, och dufvorna måste således kunna umbära sådant, liksom sjöfåglarne.

I den heta sanden och bland de söndermulade korallerna, af hvilka vägora uppkastat hela bankar, funno vi en mängd sjöfågelsägg, alltid två och två tillsammans och med de spetsiga ändarne emot hvarandra. De äro anförtrödda åt solen till utkläckning. (Forts.)

Fredrik Ludvig Jahn.

Den 10 Oktober dog i Freiburg, vid 74 års ålder, "fader Jahn", den allmänt bekante grundaren af tyska turnväsendet. Han var född 1778 i Lantz. En sällspord och kraftfull karakter har med honom nedsligit i grafven, och hans frånfälle väckte hos mången i hans fädernesland så mycket mera ve-nod, ju sällsyntare männer af hans slag med hvarje dag blifva. Den gamle Jahn och den gamle Arndt nämndes ännu med särskild aktning, såsom de tvenne märkvärdiga personligheter, hvilka, under närvarande tidens söndrade och förvirrade förhållanden, framstodo som lifvaade minnesvårdar af ett ärofullt förflutet, då Tyskarne, i det stora befrielsekriget, stodo såsom en man. "Den gamle Jahn" har gått hem, sedan han ännu en gång fått upplefva en period af stormar och faror för hans fädernesland. "Gud öfverger ingen Tysk" var alltid hans valspråk. Kärleken till fäderneslandet gick som en röd linie genom den af lidnes hela lefnad och var grunden för allt hans görande och flätande. Som lärare vid en uppfostrings-anstalt i Berlin, började han fylla en väsendtlig lucka i ungdomens bildning, i det han tog till ögonmärke kroppslig uppfostran medelst reglerade öfningar. Snart samlade sig kring honom ett stort antal gossar och ynglingar, med hvilka han, på fält och i skog, utförde allehanda ungdomslekar och kroppsofningar. Snart öppnade han den första turnrättningen, och gjorde till sitt enda mål, att genom lämpliga mått och steg vinna rättvisa åt en folkangelägenhet, som man länge misskämt, till följe af otillfredsställande behandling af densamma. Hans sträfvanden kröntes med framgång. I Berlin tog turnväsendet en rask fart; den der varande turnplatsen besöktes sommaren 1817 af nära 1,400 menniskor: studenter, seminarister, gymnasister, officerare och professorer. Från Berlin utbreddo sig snart turnväsendet öfver hela Preussen, öfver Nord- och Syd-Tyskland. Biträdd af skickliga medhjelpare, utbildade Jahn allt mer och mer den sak, för hvilken han ensamt lefde och verkade, och så utkom det berömda arbetet: "Tyska turnkonsten (gymnastik-konsten) af F. L. Jahn och Ernst Eiselen." Under tyska befrielsekriget, togo de Jahn'ska turnörerna verksam del i kampen, och Jahn sjelf gick med i fält, såsom anförare för en bataljon i en preussisk frikår.

Turnväsendet inlät sig, genast efter sin utveckling i strid med många häfdvunna saker och flore allmänna lefnadsvanor,

hvarigenom det ådrog sig många fiender. Desse förökades, då turnörerna ofta öfverskredo all måtta och, särdeles efter befrielsekriget, visade sig hetsiga och öfverspända samt förrådde betänkliga tecken till farligt ungdomssvärmeri. Efter studenten Sands mord på Kotzebue samt den bekanta wartburgerfesten, vände sig den redan på mångfaldigt sätt retade misstanken mot turnörernas gamle mestare och mot hans nya skapelse. En häftig litterär s'rid utvecklade sig, i hvilken den bekante professor Steffens framstod som turnväsendets afgjorde motståndare. Under dessa stridigheter, visade preussiska regeringen ännu alltjemt stort intresse för turnsaken. Redan hade man utarbetat en plan till inrättandet af turnanstalter i hela monarkien och den var just inlemnad till konungens underskrift, då underrättelse ankom till Berlin om mordet på Kotzebue. Följden af denna olycksaliga gerning var, att konungen vägrade underskrifva. Den 2 Januari tillslötos alla turnanstalter i Preussen, och Jahn sjelf fördes först till fästningen Spandau, såsom misstänkt för "demagogische Umtriebe", och sedan till Berlin, der han ställdes för en undersöknings-kommission. Men det felades bevis på hans brott, och han förblef fästningsfånge i Colberg. Sin lön af 1000 thaler fick han behålla och allmänhetens deltagande i hans öde uppenbarade sig medelst talrika subskriptioner för hans familj. I Mars 1825 blef han äntligen frikänd från förbrytelsen att "genom fräcka yttranden öfver den bestående författningen och preussiska statens konstitution hafva uppväckt missnöje och obelåtenhet."

Det var också mer än osannolikt, att Jahn, den förste frivillige af 1813 och som fört Tysklands ungdom till kamp för sina legitima furs'ar, nu skulle konspirera emot dem.

Redan som student hade Jahn, sedan sitt första besök i den utomordentligt täckt belägna, lilla staden Freiburg, hyst den innerliga önskan, att en gång få bygga och bo på denna älskliga punkt i hans fädernesland. Bland många uppfyllda önsknigar, har han åtminstone fått denna uppfyllt i fullkomligaste mått. Här utgaf han redan 1814 påbörjade runobladen, som i hans vanliga kärnspråk innehålla viktiga ord öfver hans fosterlands angelägenheter. Redan 1817 hade universitetet i Jena, för hans styrka i modersmälet, kreerat honom till doktor, såsom "nulli magis comparandus quam Luthero" (mest af alla jemförlig med Luther), under det att liktidigt universitetet i Kiel till honom utfärdigat

ett diplom, såsom *doctor artis tornariae* (doktor i gymnastiken).

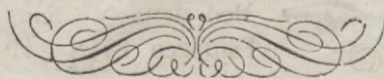
Dessutom samlade han materialier till en historia öfver trettioåriga kriget, hvilka tyvärr gingo förlorade, då hans boning 1837 förstördes genom en eldsvåda. Härvid visade sig hans vänners och fordna lärjungars deltagande, medelst ett samman-skott, som gjordes, för att hålla honom skadeslös för den lidna förlusten, och nu blef han i stånd att bygga sig ett hus efter sitt eget si. Vid foten af det temligen betydliga "Slottsberget" vid Freiburg reste han sin boning i gammal göthisk stil, på en väl vald punkt, från hvilken man kunde öfverskåda den närliggande staden och en del af den vester ut belägna "Unstrutt-dalen" med dess vinberg och skogsbackar.

Här träffade man ofta om sommaren den gamle turnfadern, sysslade med hacka och spada i sin lilla trädgård. Denna liknade också, med sina vinrankor och blomsterparterrer, en liten oas på den smala sluttningen af Slottsberget. Särdeles älskade han att i sin trädgård uppdraga vilda skogsblommor, hvarför man också här påträffade mycket skönt och sällsynt ur traktens rika flora.

I förtroligaro umgänge var han glädlig och intagande och visade sig ytterst gästfri. Med sina grannar, invånarne i den lilla staden Freiburg, råkade han som oftast i konflikt, hufvudsakligen därför, att de, i sin kråkvinkelsanda, icke kunde begripa den originelle mannen.

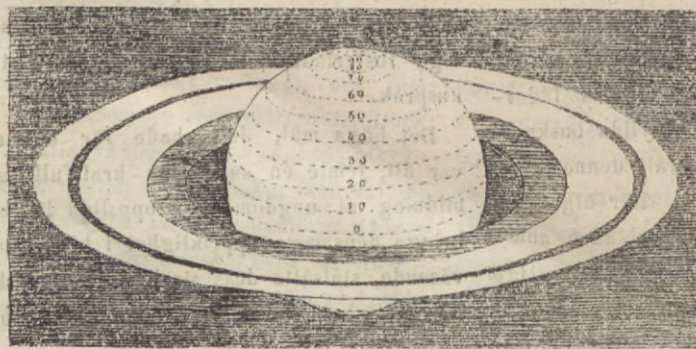
Om sommaren liknade hans hus ett ordentligt dufslag, ty nästan dagligdags såg man studenter, resande turnlärare med sina disciplar, och en mängd andra vandringmän draga ut och in, vid deras besök hos "fader Jahn" i hans romantiskt belägna ålderdomstillflykt. Genom detta lefvande umgänge med ungt, bildadt folk, hade den gamle bevarat sig en egen sinnets friskhet, som föranledde honom att taga liflig del i allt, som på något sätt kunde taga fosterlandsvännens uppmärksamhet i anspråk.

Det höga mål, Jahn hade för ögonen, var att, jemte en sund och kraftfull utbildning af ungdomens kroppsliga lif, bringa densamma uppriktighet i hjerta och väsende, stålsätta dess sinne och lifva den för sedlighet, gudsfruktan, kärlek, tro och fosterland.

En representation af bröderre Cotrelly från Newyork.

Saturni tredje ring.

Med detta N:o följer den utlovade Premien:
Fälttågen 1848—49—50.

Nästa N:o utgifves den 26 December.

Saturni tredje ring.

Betraktad genom "Craig-teleskopet" i Wandsworth.

Den förste, som upptäckte denna ring, var den berömde amerikanske astronomen Bond, som offentligen påstod sig ofta hafva sett densamma.

På hans ord, gjorde professor Challis i Cambridge, med "Northumberlands-teleskopet," de sorgfälligaste observationer på Saturnus, men kunde icke upptäcka någon tredje ring. Lika litet ledde undersökningen med grefve Rossis jätteteleskop till något gynnsamt resultat. Men i d. s. k. "Craig-teleskopet" visade sig denna ring så klar och tydlig, att intet tvifvel mer kan uppstå om dess tillvaro. Vi meddela här en afbildning af densamma, sådan den blifvit sedd af observatörer i England. Dess färg är glänsande skifferblå.

C. Petersens Officin, 1852.